

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

УДК 355.231(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322717>

Юрій Юрчак, викладач кафедри загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

У статті проведено ґрунтовний аналіз дефініцій таких понять, як “умови”, “педагогічні умови” та “педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни”. Дослідження наукової літератури, присвяченої проблемі інтерпретації терміна “педагогічні умови”, виявило різноманіття підходів і неоднозначність у поглядах науковців щодо його визначення. З’ясовано однаковість позицій учених, що запропоноване визначення виконує роль своєрідного “містка” між теоретичними засадами та практичною реалізацією. Воно як вираження методологічних основ формування певного явища сприяє досягненню задалегідь визначених педагогічних цілей через інтеграцію інновацій у навчально-виховний процес. На основі аналізу досліджень, присвячених обраній тематиці, з’ясовано, що дослідники у процесі визначення педагогічних умов активно застосовують такі методи, як експертна оцінка, дискусії та ранжування. У ході дослідження окреслено педагогічні умови, необхідні для підготовки майбутніх офіцерів до ефективної протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в контексті інформаційної війни. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи забезпечення національної безпеки України з урахуванням специфіки Державної прикордонної служби України. Вивчено окремі підходи до визначення гібридної війни, визначено сутність та загалні риси гібридної війни, проаналізовано проблемні питання захисту національних інтересів на державному кордоні.

Ключові слова: підготовка; готовність; готовність до професійної діяльності; умова; педагогічна умова; особовий склад; дія; результативність; ефективність; гібридна війна; національна безпека; Державна прикордонна служба України; збройна агресія; протидія; негативний інформаційно-психологічний вплив; інформаційна війна.

Лім. 21.

Yuriy Yurchak, Lecturer of the Combined Military Disciplines Department,
Bohdan Khmelnytskyi National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR TRAINING FUTURE OFFICERS TO COUNTER THE NEGATIVE INFORMATIONAL AND PSYCHOLOGICAL INFLUENCE OF THE AGGRESSOR IN THE CONDITIONS OF INFORMATION WAR

The article provides a thorough analysis of the definitions of such concepts as “conditions”, “pedagogical conditions” and “pedagogical conditions for training future officers to counteract the negative informational and psychological influence of the aggressor in the conditions of information warfare”. A study of the scientific literature devoted to the problem of interpreting the term “pedagogical conditions” revealed a variety of approaches and ambiguity in the views of scientists regarding its definition. It was found that researchers unanimously emphasize that the proposed definition plays the role of a kind of “bridge” between theoretical principles and practical implementation. As an expression of the methodological foundations of the formation of a certain phenomenon, it contributes to the achievement of predetermined pedagogical goals through the integration of innovations into the educational process. Based on the analysis of studies devoted to the selected topic, it was found that researchers actively use such methods as expert evaluation, discussions and ranking in the process of determining pedagogical conditions. The study outlined the pedagogical conditions necessary for training future officers to effectively counteract the negative informational and psychological impact of the aggressor in the context of information warfare. The need to improve the system of ensuring the national security of Ukraine, taking into account the specifics of the State Border Service of Ukraine, was substantiated. Separate approaches to defining hybrid warfare were studied, the essence and general features of hybrid warfare were determined, and problematic issues of protecting national interests on the state border were analyzed.

Keywords: training; readiness; readiness for professional activity; condition; pedagogical condition; personnel; action; effectiveness; efficiency; hybrid warfare; national security; State Border Service of Ukraine; armed aggression; counteraction; negative informational and psychological impact; information warfare.

Постановка проблеми. Аналіз шляхів підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни охоплює визначення педагогічних умов, які сприяють оптимізації про-

цесу навчання особового складу. Це навчання має базуватися на принципах протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора. Основним результатом такого підходу є формування готовності майбутніх офіцерів до прийняття правильних рішень і здійснення обґрунтованих дій

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

у професійній діяльності. Ця ідея ґрунтується на принциповій позиції Ю. Бабанського, у якій він підкреслює, що результативність будь-якого педагогічного процесу безпосередньо залежить від умов, у яких він здійснюється. Для визначення сутнісного наповнення понять “умови”, “педагогічні умови” та “педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни” в рамках дослідження проведено аналіз літературних джерел. До уваги бралися довідкові, енциклопедичні, словникові матеріали, а також праці з філософії, педагогіки, психології та військової справи, які висвітлюють різні аспекти зазначеної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виявлено брак систематизованих наукових досліджень, спрямованих на розробку теоретичних засад обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів для ефективної протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в контексті інформаційної війни. Проте в науковій літературі висвітлено основи військової педагогіки (Д. Іщенко [3]) та результати наукових розвідок стосовно професійної підготовки майбутніх офіцерів (В. Георгієв [2], Ю. Ліснichenко [4], О. Торічний [9], М. Хрупало [10], І. Мельничук [6], О. Царенко [11], В. Ягупов [20] та ін.). Питання педагогічної праксеології також були предметом наукових досліджень [5].

Мета статті. Визначення педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни й експериментальна перевірка їх ефективності у цьому процесі.

Виклад основного матеріалу. У “Новій філософській енциклопедії” термін “умова” визначається як категорія, що відображає універсальні взаємозв’язки речей із факторами, які забезпечують їхнє виникнення та існування [5]. Отже, умови визначають середовище, де формується, функціонує та розвивається те чи те явище або процес. У словникових джерелах це поняття трактується як “необхідні обставини чи специфічні характеристики реальної дійсності, що дозволяють здійснити, створити або сформулювати щось і сприяють цьому” [1]. У рамках дослідження зазначено, що створення відповідних умов сприятиме формуванню готовності майбутніх офіцерів протидіяти негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни. У цьому контексті особливого значення набуває думка військового педагога Д. Іщенка. Вивчаючи педагогічні аспекти підвищення ефективності професійної підготовки у вищих військових навчальних закладах України, він підкреслює, що умови треба розглядати як сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, які впли-

вають на розвиток конкретного психічного явища. При цьому цей вплив здійснюється через активність особистості та соціальну динаміку в групі [3].

У Психолого-педагогічному словнику поняття “педагогічні умови” визначається як “фактори (від латинського *factor* – чинник), тобто рушійна сила або причина певного процесу”. Водночас у сучасній педагогічній науці спостерігається багатоманітність поглядів щодо сутності та змістового наповнення цієї категорії. Наприклад, О. Пехота, досліджуючи аспекти підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, обґрунтовує, що педагогічні умови – це комплекс конкретних форм, методів, матеріальних чинників і реальних чи створених суб’єктивно ситуацій, необхідних для досягнення визначеної педагогічної мети [7]. Подібної точки зору дотримується і О. Торічний [9].

Аналізуючи особливості підготовки майбутніх офіцерів до виконання професійних обов’язків у процесі опанування фахових дисциплін, Ю. Ліснichenко трактує педагогічні умови як взаємопов’язану систему обставин, чинників і зовнішніх впливів, які забезпечують найбільш ефективне формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності в межах навчання фахових дисциплін [4]. У дослідженні В. Георгієва подано детальний аналіз поняття “педагогічні умови” у контексті формування професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ під час їхньої професійної підготовки. Автор визначає педагогічні умови як сукупність обставин, що сприяють засвоєнню фахових знань, формуванню вмій і навичок, а також розвитку особистісних та професійних якостей, необхідних для успішного виконання службових обов’язків [2].

Аналіз наукової літератури, присвяченої трактуванню терміна “педагогічні умови”, виявив різноманітність підходів та певну неоднозначність у його розумінні серед науковців. Водночас спільною точкою зору залишається переконання, що ця дефініція виконує роль своєрідного “містка” між теоретичними засадами і практичною діяльністю. Вона, спираючись на методологічні основи формування певного феномена, сприяє досягненню попередньо визначених педагогічних цілей через інтеграцію інноваційних підходів у навчально-виховний процес.

У рамках статті виділяємо наукові праці А. Шевченка, які заслуговують на особливу увагу. У них автор детально аналізує проблему підвищення ефективності формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу в процесі професійної підготовки. Він теоретично обґрунтував і практично перевіряв комплекс педагогічних умов, які сприяють цьому процесу. До таких умов належать: створення освітнього середовища у військових навчальних закладах, яке стимулює позитивну мотивацію до професійної діяльності; впро-

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

вадження інтерактивних технологій з метою підвищення ефективності пізнавальної активності особового складу; удосконалення практичної підготовки шляхом активізації самостійної роботи військовослужбовців; а також стимулювання самовдосконалення особистісних якостей і формування професійної позиції майбутніх офіцерів [12]. Ми підтримуємо точку зору дослідника, який акцентує увагу на важливості впровадження інноваційних підходів та вдосконалення практичної підготовки майбутніх офіцерів для ефективного виконання професійних завдань.

Особливої уваги заслуговує детальне дослідження педагогічних умов, визначених у роботах Ю. Лісниченка, у яких він обґрунтував, що ефективність підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі опанування фахових дисциплін значно підвищується за умови орієнтації навчально-виховного процесу на такі педагогічні аспекти: формування мотивації до вивчення фахових дисциплін у межах професійної підготовки на основі компетентнісного підходу; активізація навчального процесу шляхом застосування інтерактивних методів для розвитку професійних навичок; а також організація самостійної роботи з метою вдосконалення якості їхньої підготовки [4].

Були враховані результати дослідження М. Хрупала, який теоретично обґрунтував і на практиці перевіряв ефективність педагогічних умов для формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу. Зокрема, він інтегрував засоби проєктної діяльності в навчально-виховний процес вищих військових навчальних закладів. До таких умов належить: створення стійкої мотивації та формування ціннісного ставлення до проєктної діяльності; використання засобів проєктної діяльності на різних етапах їх професійної підготовки; а також забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачами та курсантами, спрямованої на розвиток професійної компетентності через реалізацію проєктної діяльності [10]. Ми поділяємо думку автора щодо важливості підняття питання аксіологізації у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни [12]. Як справедливо зазначає О. Маслій, ключовими заходами, спрямованими на розвиток мотивації у майбутніх офіцерів, особливо в умовах гібридної війни, є формування чітких ціннісних орієнтирів, які визначають їхню спрямованість на досягнення високих результатів і ефективність у практичній діяльності. Важливу роль також відіграють розвиток упевненості у власних силах як військових фахівців і стимулювання прагнення до постійного професійного самовдосконалення під час навчального процесу [13].

Цілеспрямований аналіз наукових досліджень із використанням порівняльно-логістичного підходу у

сфері підготовки майбутніх офіцерів до професійної діяльності уможливив виділити найбільш універсальні та специфічні чинники. Їх доцільно адаптувати для розв'язання завдань, пов'язаних із впровадженням заходів протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в систему навчально-виховного процесу [19]. З огляду на дослідницькі підходи сучасних науковців (психологів, педагогів, військових педагогів) і враховуючи предмет і завдання нашої статті, педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад, розглядаються як спеціально розроблена система засобів, методів і прийомів праксеологічного характеру [14]. Їхнє оптимальне поєднання сприяє формуванню праксеологічно-корекційного педагогічного середовища, що забезпечує максимальну ефективність у підготовці майбутніх офіцерів до результативної та продуктивної професійної діяльності [15].

Процес визначення педагогічних умов дослідження спирався на комплексний підхід, що враховував кілька ключових аспектів [16]. Зокрема, це вимоги освітньо-кваліфікаційної характеристики випускників військових вищих навчальних закладів та освітньо-професійної програми підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників [17]. Також враховувалися загальнодидактичні принципи організації освітнього процесу військовослужбовців, результати військово-педагогічних досліджень, спрямовані на визначення умов формування професійно значущих якостей через інноваційні методичні підходи, а також специфіка професійної підготовки до виконання завдань [18]. Додатково процес базувался на методологічних засадах військової праксеології, центральним елементом якої є логічні вимоги до організації раціональних і ефективних дій майбутніх офіцерів прикордонників у контексті їхніх професійних обов'язків [21]. Аналізуючи дисертаційні дослідження, пов'язані з темою нашої наукової розвідки, встановлено, що під час визначення педагогічних умов для оптимізації процесу формування певного феномена дослідники широко застосовують такі методи, як експертне оцінювання, колективне обговорення та ранжування [8].

Для визначення найбільш ефективних педагогічних умов підготовки до професійної діяльності, орієнтованої на протидію негативному інформаційно-психологічному впливу агресора та мінімізацію суб'єктивного впливу на зазначений процес, був застосований метод ранжування педагогічних умов. Експертами виступили 12 викладачів Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, на базі якого проводився педагогічний експеримент. Викладачам було запропоновано анкету, що містила у випадковому порядку 15 варіантів педагогічних умов для впровадження ідей праксеології у процес професій-

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

ної підготовки майбутніх офіцерів. Учасникам дослідження пропонувалося ранжувати запропоновані фактори, обираючи ті, які вони вважали найефективнішими для забезпечення підготовки до професійної діяльності, орієнтованої на протидію негативному інформаційно-психологічному впливу агресора. Аналіз отриманих відповідей експертів, з урахуванням визначених пріоритетів, уможливив виокремити педагогічні умови, що стали основою дослідження, а саме:

1) формування мотиваційно-ціннісних орієнтацій особового складу до виконання професійних обов'язків в умовах підвищеного інформаційно-психологічного навантаження;

2) формування стійких професійних компетентностей, які забезпечують готовність до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу;

3) інтеграція індивідуальних і групових форм навчання із використанням інноваційних технологій.

Упровадження цих педагогічних умов виявило їхній позитивний вплив на процес формування готовності до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу з боку агресора.

Висновки. Отже, на підставі застосування методів аналізу педагогічної літератури з досліджуваної проблематики, проведення педагогічних спостережень, бесід і опитувань викладачів було визначено, що зазначені педагогічні умови здатні істотно вплинути на ефективність підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в умовах інформаційної війни та професійної діяльності, спрямованої на протидію негативному інформаційно-психологічному впливу агресора. При визначенні педагогічних умов враховувалося, що вони є структурним каркасом для впровадження педагогічних моделей. Оскільки готовність майбутнього офіцера до виконання "правильних" професійних дій розглядається як певна педагогічна модель, яку важливо врахувати у навчально-виховному процесі ВВНЗ, було висунуто гіпотезу, що кожна педагогічна умова має бути орієнтована на формування конкретного компонента досліджуваної готовності.

Перспективами подальшого є дослідження передового педагогічного досвіду та накопичення власного щодо педагогічних умов протидії негативного інформаційного впливу на військовополоненого з боку ворога, а також дослідження шляхів протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад у полоні противника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2009. 1736 с.

2. Георгієв В.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних

військ у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 244 с.

3. Іщенко Д.В., Філіппов А.Ф. Основи військової педагогіки. Хмельницький : вид-во Національної академії ПВУ, 2002. 106 с.

4. Лісніченко Ю.М. Підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 319 с.

5. Маркітантов В., Рибцун О., Столяр Ю. Російська гібридна війна: від доктрини до тактики : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня "Рута", 2018. 234 с.

6. Мельничук І.М., Романишина Л.М. Роль універсальних компетенцій у підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до використання засобів інформаційних технологій. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Електронне наукове фахове видання. 2012. № 4. URL: http://www.nbv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_4/zmist.html

7. Пехота О.М. та ін. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посібник. Київ : А.С.К., 2003. 240 с.

8. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514/2009#Text> (дата звернення: 20.12.2024).

9. Торічний О.В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання : монографія. Хмельницький : вид-во Нац. академії Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2012. 536 с.

10. Хрупало М.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу засобами проектної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2016. 332 с.

11. Царенко О.В. Педагогічні умови застосування навчально-ігрового проектування у гуманітарній підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2010. 168 с.

12. Шевченко В.В. Психологічні особливості військово-патріотичного виховання учнів старшого підліткового та юнацького віку : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 1999. 187 с.

13. Юрчак Ю.М. Шляхи формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу у полоні противника. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2024. № 2 (37). 372 с.

14. Юрчак Ю.М. Протидія негативному інформаційному впливу на особовий склад у полоні противника: науково-прагматичні аспекти. *Щоквартальний науковий журнал Честь і закон*. Вид-во Національної академії Національної гвардії України, 2023. № 2 (85). С. 120–125.

15. Юрчак Ю.М. Науково-прагматичні аспекти гібридної війни Російської Федерації проти України. *Честь і закон*. 2023. Т. 3, № 86. С. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110>

16. Юрчак Ю., Романишина Л. Актуалізація проблеми формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в контексті інформаційної війни. *Нау-*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ АГРЕСОРА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

ковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2023. № 5–6 (129–130). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (дата звернення: 24.12.2024).

17. Юрчак Ю., Журавель В., Бурбела С. Деякі педагогічні питання протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад органу охорони державного кордону в умовах війни. *Молодь і ринок*. 2024. № 1 (221). С. 73–77. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.298619

18. Юрчак Ю., Журавель В., Нероба В. Специфіка інформаційно-психологічної пропаганди що використовувалася нацистською Німеччиною та комуністичним СРСР серед військ та населення противника протягом Другої світової війни. *Молодь і ринок*. 2024. № 2 (222). С. 66–73. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.300089

19. Юрчак Ю. Підготовка майбутніх офіцерів до протидії до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в умовах інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1–2 (135–136). С. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (дата звернення: 02.01.2025).

20. Ягулов В.В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04. Київ, 2002. 432 с.

21. Yurchak Yu., Zhuravel V., Burbela S. Relevance of countering the negative information and psychological impact on the personnel of a state border guard agency in wartime. *Honor and Law*. 2024. IS. 1, No 88. pp. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110>

REFERENCES

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. (Ed.). V.T. Busel. Kyiv, 2009. 1736 p. [in Ukrainian].

2. Heorhiiev, V.M. (2015). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv vysokomobilnykh desantnykh viisk u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of Professional Competence of Future Officers of Highly Mobile Landing Forces in the Process of Professional Training]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 244 p. [in Ukrainian].

3. Ishchenko, D.V. & Filippov, A.F. (2002). *Osnovy viiskovoi pedahohiky* [Fundamentals of military pedagogy]. Khmelnytskyi, 106 p. [in Ukrainian].

4. Lisnichenko, Yu.M. (2015). *Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do profesiinoi diialnosti v protsesi vvychnennia fakhovykh dystsyplin* [Preparation of Future Officers for Professional Activity in the Process of Studying Professional Disciplines]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 319 p. [in Ukrainian].

5. Markitantov, V., Rybshchun, O. & Stoliar, Yu. (2018). *Rosiiska hibrydna viina: vid doktryny do taktiky* : navch. posib. [russian Hybrid War: From Doctrine to Tactics: Teaching Aid]. Kamianets-Podilskyi, 234 p. [in Ukrainian].

6. Melnychuk, I.M. & Romanyshyna, L.M. (2012). *Rol universalnykh kompetentsii u pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv do vykorystannia zasobiv informatsiinykh tekhnolohii* [The Role of Universal Competencies in the Preparation of Future Border Guard Officers for the Use of Information Technology]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Electronic

Scientific Professional Publication. No. 4. Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnads/2012_4/zmist.html [in Ukrainian].

7. Piekhota, O.M. et al. (2003). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhennia pedahohichnykh tekhnolohii: navch. posibnyk* [Preparing a future teacher for the implementation of pedagogical technologies: a manual]. Kyiv, 240 p. [in Ukrainian].

8. Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.02.2017 r. № 47 [On the Doctrine of Information Security of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 02/25/2017 No. 47]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514/2009#Text> (Accessed 20 Dec. 2024). [in Ukrainian].

9. Torichnyi, O.V. (2012). *Teoriia i praktyka formuvannia viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv u protsesi navchannia* : monohrafiia [Theory and practice of forming military-special competence of future border guard officers in the training process: monograph]. Khmelnytskyi, 536 p. [in Ukrainian].

10. Khrupalo, M.M. (2016). *Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv tylu zasobamy proektnoi diialnosti* [Formation of professional competence of future rear officers by means of project activities]. Khmelnytskyi, 332 p. [in Ukrainian].

11. Tsarenko, O.V. (2010). *Pedahohichni umovy zastosuvannia navchalno-ihrovoho proektuvannia u humanitarnii pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv* [Pedagogical conditions for the use of educational and game design in the humanitarian training of future border guard officers]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 168 p. [in Ukrainian].

12. Shevchenko, V.V. (1999). *Psyhholohichni osoblyvosti viiskovo-patriotychnoho vykhovannia uchniv starshoho pidlitkovoho ta yunatskoho viku* [Psychological features of military-patriotic education of students of senior adolescence and youth]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 187 p. [in Ukrainian].

13. Yurchak, Yu.M. (2024). *Shliakhy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv do protyidii nehatyvnomu informatsiino-psykhologichnomu vplyvu u poloni protyvnyka* [Ways of forming the readiness of future border guard officers to counteract negative informational and psychological influence in enemy captivity]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*. Khmelnytskyi, No. 2 (37). 372 p. [in Ukrainian].

14. Yurchak, Yu.M. (2023). *Protydiia nehatyvnomu informatsiinomu vplyvu na osobovyi sklad u poloni protyvnyka: naukovo-prahmatychni aspekty* [Counteraction to negative informational influence on personnel in enemy captivity: scientific and pragmatic aspects]. *Honor and Law*. No. 2(85)/2023. pp. 120–125. [in Ukrainian].

15. Yurchak, Yu.M. (2023). *Naukovo-prahmatychni aspekty hibrydnoi viiny Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy* [Scientific and pragmatic aspects of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine]. *Honor and Law*. Vol. 3, No. 86. pp. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110> [in Ukrainian].

16. Yurchak, Yu. & Romanyshyna, L. (2023). *Aktualizatsiia problemy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv do protyidii nehatyvnomu informatsiino-psykhologichnomu vplyvu v konteksti informatsiinoi viiny* [Updating the problem of forming the readiness of future border guard officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series*

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. No. 5–6 (129–130). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (Accessed 24 Dec. 2024). [in Ukrainian].

17. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Burbela, S. (2024). Деякі педагогічні питання протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад орhanу окhorony derzhavnoho kordonu v umovakh viiny [Some pedagogical issues of countering the negative information influence on the personnel of security authority of state border in conditions of war]. *Youth & market*. No. 1(221). pp. 73–77. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.298619 [in Ukrainian].

18. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Neroba, V. (2024). Spetsyfika informatsiino-psykholohichnoi propahandy shcho vykorystovuvalasja natsyistskoiu Nimechchynoiu ta komunistychnym SRSR sered viisk ta naselennia protyvyka protiahom Druhoi svitovoi viiny [Specificity of informational and psychological propaganda used by Nazi Germany and the communist USSR among the troops and population of the enemy throughout of the Second World War]. *Youth & market*. No. 2(222). pp. 66–73. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.300089 [in Ukrainian].

19. Yurchak, Yu. (2024). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do protydii do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v umovakh informatsiinoi viiny [Preparation of future officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 1–2 (135–136). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081. Available at: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (Accessed 02 Jan. 2025). [in Ukrainian].

20. Yahupov, V.V. (2002). Zahalnodydaktychni osnovy navchannia viiskovosluzhbovtziv strokovoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy [General didactic foundations of training of conscripts of the Armed Forces of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 432 p. [in Ukrainian].

21. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Burbela, S. (2024). Relevance of countering the negative information and psychological impact on the personnel of a state border guard agency in wartime. *Honor and Law*. IS. 1, No 88. pp. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110> [in English].

Стаття надійшла до редакції 03.01.2025

УДК 378.147:63-051]:81'243

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322722>

**Марина Андреева, викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницького національного аграрного університету**

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

В Україні приділяють велику увагу якості підготовки фахівців аграрної галузі, адже сільське господарство завжди вважалося основою забезпечення продовольчої безпеки держави та добробуту її жителів. Професійна освіта студентів аграрних закладів вищої освіти включає розвиток міжкультурної діалогічної взаємодії, встановлення професійної комунікації в науковій та освітній сферах, участь у міжнародних проєктах, спрямованих на регіональні особливості виконання професійних обов'язків, що суттєво впливають на ефективність виконання професійних завдань у кожному окремому регіоні.

Розуміння та вміння користуватися професійною мовою є ключовим елементом для майбутнього агронома, адже це не лише частина іноземної комунікативної компетентності, але й важливий інструмент для взаємодії у процесі виконання важливих професійних завдань.

Саме тому у пропонованій статті розглянуто сутність феномена комунікативної культури як важливого елемента професійної майстерності й особистісної культури спеціалістів у аграрній галузі.

Ключові слова: спілкування; комунікативна культура; майбутні фахівці аграрної сфери.

Літ. 8.

**Maryna Andriieva, Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department,
Vinnytsia National Agrarian University**

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS OF DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE AGRICULTURAL SPECIALISTS

In Ukraine, special attention is paid to the quality of training of agricultural personnel, since agriculture has always been considered the basis of the country's food security and the well-being of its citizens. The professional training of students of agricultural higher education institutions involves the implementation of intercultural dialogic interaction, the establishment of professional communication in the scientific and educational spheres, participation in international projects focused on the regional peculiarities of the implementation of professional activities and have a significant impact on the effectiveness of the performance of professional tasks specific to each individual region. The most important component of the professional communication of the future agronomist is the mastery of the professional language as a component of foreign language communicative competence and a tool for interaction in the process of solving current professional tasks. It should be noted, that science has developed a certain base that allows us to